Raadsvoorstel: Z/20/695903/D-765753
Onderwerp: **Raadsvoorstel Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0**

Datum: 01 september 2021
Portefeuillehouder: Eelke Kraaijeveld
I&O: 2 september 2021
B&A 9 september 2021
Raadsvergadering: 23 september 2021
Opsteller: Luining, Anniek
Geeft voorstel begrotingswijziging: Nee

Onderwerp:

Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0

Voorstel:

Wij stellen u voor:

1. de Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0 vast te stellen inclusief de aangewezen verkenningsgebieden op korte termijn.
2. uitvoering van de Transitievisie Warmte 1.0 afhankelijk te laten zijn van beschikbaar gestelde financiële middelen vanuit het Rijk.

Aanleiding:

Op 28 juni 2019 is het nationale Klimaatakkoord gepresenteerd waarin de klimaatdoelen van Parijs zijn vertaald naar de Nederlandse context. In het Klimaatverdrag van Parijs hebben 195 landen, inclusief Nederland, afgesproken om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius. Het centrale doel van het Klimaatakkoord is het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 49% ten opzichte van 1990 voor 2030 en tot 95% minder in 2050. Om dit te bereiken heeft de Rijksoverheid onder meer het doel gesteld dat in 2030 1,5 miljoen bestaande woningen van het aardgas af zijn en in 2050 alle bestaande woningen en gebouwen van het aardgas af zijn. Dit betekent dat circa 7 miljoen woningen en 1 miljoen andere gebouwen moeten worden voorzien van duurzame warmte en elektriciteit. Om aan deze nationale doelstelling te voldoen vervangen we ook in Gorinchem tussen nu en 2050 het aardgas door alternatieve duurzame warmtealternatieven. Dat doen we stap voor stap. Samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners gaan we als gemeente op zoek naar betrouwbare, haalbare en voor iedereen betaalbare oplossingen voor een duurzaam Gorinchem, waardoor onze én volgende generaties een prettige en leefbare duurzame toekomst hebben. Gemeenten zijn volgens het Klimaatakkoord de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving en moeten voor eind 2021 een Transitievisie Warmte vaststellen.

Voor u ligt de Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0. Met deze eerste Transitievisie Warmte geven we inzicht in de opgave en de route naar een aardgasvrij Gorinchem. In deze Transitievisie Warmte staan de kansrijke warmtealternatieven voor duurzaam aardgasvrij verwarmen van huizen, bedrijfsgebouwen en maatschappelijk vastgoed inclusief duurzaam verwarmd tapwater en aardgasvrij koken. Met de Transitievisie Warmte maakt de gemeente Gorinchem naar haar inwoners en andere partijen het tijdspad inzichtelijk van de transitie naar een aardgasvrij Gorinchem. De Transitievisie Warmte beschrijft wanneer en in welke gebieden we als gemeente samen met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden willen starten met het verkennen en het opstellen van het gebiedsuitvoeringsplan. Voor de gebieden die voor 2035 gepland staan, maakt de gemeente ook bekend wat de kansrijke warmtealternatieven zijn. Kansrijk, want pas in een gebiedsuitvoeringsplan wordt de definitieve keuze gemaakt. Uiteraard staat het inwoners of bedrijven vrij om zelf te kiezen voor een duurzaam alternatief.

De Transitievisie Warmte Gorinchem is samen met belanghebbenden, inwoners en warmte-experts De Warmtetransitiemakers tot stand gekomen. Om tot deze Transitievisie Warmte te komen, hebben we verschillende stappen doorlopen. We hebben:

1. gezamenlijke uitgangspunten opgesteld;
2. lokale analyses gemaakt van de gebouwde omgeving in Gorinchem;
3. bepaald wat kansrijke warmte-alternatieven zijn in Gorinchem;
4. inzichtelijk gemaakt wat de potentiële duurzame warmtebronnen zijn in Gorinchem;
5. op basis van kansrijke criteria bepaald wat een logische fasering zou zijn en de

verkenningsgebieden aangewezen waar we op korte termijn willen starten met verkennen en het opstellen van een gebiedsuitvoeringsplan;

Verschillende belanghebbenden zoals woningcorporatie Poort6, netbeheerder Stedin, Waterschap Rivierenland, Provincie Zuid-Holland, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Industriële Kring Gorinchem ondernemersvereniging, Energiecoöperatie de Knotwilg, HVC, huurdersvereniging Poort6, Regionaal Energieloket en de gemeente Gorinchem zijn betrokken geweest gedurende het proces. Zij zijn geïnformeerd, hebben aanvullende informatie ingebracht en zijn de tussentijdse resultaten en de eindresultaten aan hen voorgelegd en getoetst. Verder zijn er oriënterende gesprekken gevoerd met potentiële leveranciers van (rest) warmte, zoals de bedrijven Total Corbion en Vreugdenhil Dairy Foods.

Inwoners hebben op verschillende manieren kunnen meedenken en praten over deze Transitievisie Warmte. Ten eerste hebben we als gemeente twee digitale informatieavonden Gorinchem aardgasvrij georganiseerd (1 februari 90 deelnemers en 8 juni 50 deelnemers). Tijdens deze avonden hebben we de deelnemers geïnformeerd over het proces, de resultaten en hebben we informatie opgehaald. Bijvoorbeeld over wat inwoners belangrijk vinden bij het aardgasvrij maken van Gorinchem. Deze punten zijn verwerkt in de uitgangspunten. Ten tweede hebben er drie dialoogtafels plaatsgevonden, waarbij een kleine groep inwoners tussentijds zijn betrokken op het proces. Hierbij zijn zij geïnformeerd, hebben zij aanvullende informatie ingebracht en zijn de tussentijdse resultaten bij hen getoetst.

Vooruitlopend op de Transitievisie Warmte is in februari 2021 door de gemeenteraad het plan voor eerste fase Warmtenet in de Gildenwijk vastgesteld. In dit plan wordt beoogd om in de eerste fase ongeveer 1.000 sociale huurwoningen van woningcorporatie Poort6, het Poort6-kantoor en het stadhuis aan te sluiten op een duurzaam warmtenet. Hoewel het uitvoeringsplan voor de eerste fase van het warmtenet Gildenwijk vooruitloopt op de vaststelling van de Transitievisie Warmte, past het naadloos in deze visie. De kennis en ervaring die met de eerste fase Warmtenet Gildenwijk wordt opgedaan, wordt gebruikt voor de uitwerking van uitvoeringsplannen in andere stadsdelen.

Beoogd effect:

Met de Transitievisie Warmte Gorinchem zetten we in op een ambitieuze en realistische, lokale invulling van de (inter-)nationale CO2- en energiedoelen, en geven daarmee perspectief aan inwoners, ondernemers en andere partijen die willen bijdragen aan een betaalbare, betrouwbare, veilige en schone warmtevoorziening.

Argumenten:

1.1 Lokale en regionale doelstellingen

Zowel in het beleidsplan duurzaamheid 2017-2021 als het bestuursakkoord voor de periode 2018-2022 is het terugdringen van de energievraag en het opwekken en gebruiken van hernieuwbare energie een belangrijk thema. Bovendien is Gorinchem sinds 2010 een Global Goal gemeente. Met een geactualiseerde focus in 2021 zet de gemeente zich expliciet in voor Goal 7 (betaalbare en duurzame energie) en Goal 11 (duurzame steden en gemeenschappen). Daarnaast heeft de gemeenteraad op 13 april 2021 de RES Alblasserwaard 1.0 vastgesteld. In de RES 1.0 Alblasserwaardstaat de doelstelling dat in 2050 de regio energieneutraal is. Als tussenstap streeft de regio ernaar om in 2030 20% energie te hebben bespaard en 35% van het totale energiegebruik (warmte, elektriciteit en brandstoffen) te gebruiken uit zo veel mogelijk lokale hernieuwbare bronnen. De overstap van aardgas naar duurzame warmtealternatieven draagt bij aan het behalen van deze lokale en regionale doelstellingen.

1.2 Afspraak landelijk Klimaatakkoord

In het landelijke Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten met betrokkenheid van stakeholders uiterlijk eind 2021 een Transitievisie Warmte hebben opgesteld.

1.3 Bijdragen aan het behalen van nationale, regionale en lokale ambities

Het aardgasvrij maken van Gorinchem draagt bij aan het behalen van de nationale, regionale en lokale ambities om van het aardgas af te gaan voor 2050 en de CO2 uitstoot in de aanloop naar 2050 fors terug te dringen.

1.4 De Transitievisie Warmte geeft richting aan de aanpak

De Transitievisie Warmte geeft richting aan de aanpak en hoe we in Gorinchem stap voor stap aan de slag gaan met het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Dit geeft niet alleen duidelijkheid voor ons als gemeente, maar ook voor inwoners, bedrijven en organisaties en andere belanghebbenden.

1.5 De Transitievisie Warmte is opgesteld met verschillende belanghebbenden en de inbreng van bewoners

De Transitievisie Warmte is opgesteld aan de hand van de inbreng van verschillende belanghebbenden zoals woningcorporatie Poort6, netbeheerder Stedin, het Waterschap Rivierenland, Provincie Zuid-Holland, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Industriële Kring Gorinchem, huurdersvereniging Poort6, energie coöperatie de Knotwilg, HVC, inbreng van beleidsmedewerkers uit verschillende teams en inbreng van bewoners tijdens de online informatiebijeenkomsten Gorinchem aardgasvrij en de dialoogtafels.

1.6 Niet in beton gegoten

Na de vaststelling van de Transitievisie Warmte komen er ongetwijfeld weer nieuwe ontwikkelingen. Daarmee zal de Transitievisie die dit jaar wordt vastgesteld geen in beton gegoten ‘eindplaatje’ zijn van een aardgasvrij Gorinchem, maar een richtinggevend stuk om de koers voor de komende jaren uit te stippelen. Door de Transitievisie Warmte elke twee à drie jaar te evalueren en actualiseren blijft de Transitievisie Warmte flexibel voor (meekoppel)kansen en innovaties en hebben inwoners, bedrijven en belanghebbenden tegelijkertijd toch een houvast op welke wijze Gorinchem aardgasvrij wordt.

2.1 Bij de toegewezen rol van warmteregisseur horen ook rijksmiddelen om het mogelijk te maken

In het nationale Klimaatakkoord heeft de overheid het doel gesteld om in 2050 een volledig aardgasvrije gebouwde omgeving te hebben. Gemeenten zijn aangewezen als de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Deze verantwoordelijkheid gaat gepaard met veel kosten. Zowel het opstellen van een Transitievisie warmte als het opstellen van gebiedsuitvoeringsplannen vraagt een aanzienlijke inzet van de gemeentelijke organisatie en haar partners. Daarnaast zijn er bij gebouwen vaak (kostbare) technische aanpassingen nodig voor het aansluiten op een alternatieve duurzame warmtevoorziening. Om onze rol als warmteregisseur goed uit te kunnen voeren en de transitie naar een aardgasvrij Gorinchem mogelijk te maken zijn we als gemeente grotendeels afhankelijk van financiële middelen van de Rijksoverheid. Ook voor de gebouw- of huiseigenaren geldt dat zij in belangrijke mate afhankelijk zijn van subsidies of wet- en regelgeving van het Rijk. Zonder een passend Rijksbeleid qua capaciteit en instrumenten is de transitievisie niet uitvoerbaar.

Risico’s:

1.1 Uitgegaan van huidige beschikbare technieken

Voor de Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0 hebben we beredeneerd vanuit huidige beschikbare technieken. Aangezien de ontwikkelingen rondom warmtetechnieken niet stilstaan, is het mogelijk dat in de toekomst andere alternatieven beschikbaar zijn. Door de Transitievisie Warmte om de 2 à 3 jaar te herijken, kunnen deze ontwikkelingen worden meegenomen. Om de klimaatdoelstellingen van 2030 te behalen is het wel noodzakelijk om nu stap voor stap met de transitie naar een aardgasvrij Gorinchem te beginnen. De geselecteerde gebieden waar we op korte termijn willen starten met de verkenning en het opstellen van een gebiedsuitvoeringsplan zijn gebieden waar de huidige technieken kansrijk zijn.

1.2 De opgave naar een aardgasvrij Gorinchem kan inwoners en ondernemers afschrikken om nu andere duurzaamheidsmaatregelen te treffen

De overstap naar een duurzaam warmtealternatief vraagt in veel gevallen om (grote en/ of kleine) aanpassingen aan een woning of gebouw en in sommige gevallen aan de infrastructuur (aanleggen warmtenet of verzwaren elektriciteitsnet). Deze veranderingen kunnen mensen terughoudend maken en ontmoedigen om nu andere maatregelen te treffen. Het is daarom belangrijk om goed te blijven communiceren en te laten zien dat er in de aanloop naar aardgasvrij verschillende kleine en grote maatregelen zijn die inwoners en ondernemers kunnen treffen om hun aardgasverbruik terug te dringen, zoals bijvoorbeeld koken op inductie of isolatie van muren, dak of vloer. Deze maatregelen zorgen er niet

alleen voor dat men minder aardgas verbruikt, maar draagt ook bij aan een lagere energierekening en een comfortabelere woning of gebouw. Daarnaast maakt het de uiteindelijke overstap naar een duurzaam warmtealternatief vaak eenvoudiger. Daarbij zijn verhuizingen en verbouwingen vaak kansrijke momenten om dit soort maatregelen te treffen.

1.3 Samenhang met de Regionale Energiestrategie en de Omgevingsvisie

De Transitievisie Warmte heeft samenhang met onder andere de Regionale Energiestrategie (RES) en de Omgevingsvisie. Onderdeel van de RES is de Regionale Structuur Warmte (RSW). De focus ligt hierin op onderwerpen die regionale afstemming vragen, zoals de verdeling van regionaal beschikbare warmtebronnen. Bovendien zorgt een toename van elektrische warmtealternatieven voor een toename van de elektriciteitsvraag. Dit soort veranderingen in de energievraag moeten worden meegenomen in de strategie voor de opwek van hernieuwbare energie.
Daarnaast wordt de Transitievisie Warmte vormgegeven als onderdeel van de gemeentelijke omgevingsvisie en daarmee samenhangende uitvoeringsprogramma's en omgevingsplannen. De transitie naar duurzame warmtealternatieven heeft impact op de fysieke leefomgeving door bijvoorbeeld de aanleg van een nieuwe infrastructuur of het opwekken van duurzame warmte. Om de transitie naar een aardgasvrij Gorinchem te realiseren moet deze worden vertaald in concrete, ruimtelijke acties die worden opgenomen in uitvoeringsprogramma's en omgevingsplannen.

2.1 Uitblijven van Rijksinstrumenten om plannen op te stellen en uit te voeren, waardoor verwachtingen niet worden waargemaakt en doelstellingen niet behaald

De transitie naar een aardgasvrij Gorinchem is een kostbare investering en vraagt om een aanzienlijke inzet van de gemeentelijke organisatie en haar partners. Hierbij gaat het zowel om proceskosten als uitvoeringskosten. Om de transitie op een haalbare en betaalbare manier te realiseren zal de Rijksoverheid instrumenten beschikbaar moeten stellen om gebiedsuitvoeringsplannen op te stellen en deze plannen daadwerkelijk uit te kunnen voeren.
Zonder financiering van de Rijksoverheid voor proceskosten en uitvoeringskosten zullen we ons richten op gemeentebrede informatievoorziening en communicatie over energiebesparing, isoleren en individuele warmtealternatieven en verdere verkenning van uitbreiding van het warmtenet in de Gildenwijk. Dit betekent dat we geen gebiedsuitvoeringsplannen opstellen en geen intensieve participatie en communicatie processen zullen opstarten op gebiedsniveau. We kunnen het tempo dat geschetst is in deze Transitievisie Warmte dan niet realiseren en moet het worden bijgesteld. Hierdoor lopen we het risico dat we de klimaatdoelstellingen vanuit de Rijksoverheid en ons lokale en regionale beleid niet halen.

Financiën:

De kosten voor het opstellen van de Transitievisie Warmte (circa €200.000) zijn gedekt uit de eerder ontvangen Transitievisie Warmte-middelen en de ontvangen Rijkssubsidie Extern Advies Warmtetransitie. Het vaststellen van de Transitievisie Warmte 1.0 heeft geen directe financiële consequenties, de uitvoering van deze ambities hebben grotendeels wel financiële gevolgen. Het opstellen en uitvoeren van gebiedsuitvoeringsplannen zal een aanzienlijke inzet vragen van de gemeentelijke organisatie en haar partners. Naar aanleiding van het rapport *uitvoeringskosten klimaatakkoord voor decentrale overheden in 2022-2030* zal er voor de warmtetransitie tot 2025 naar verwachting minimaal 4 fte nodig zijn ten behoeve van het opstellen van de gebiedsuitvoeringsplannen (2 fte), uitvoeren uitvoeringsplannen (1 fte) en communicatie/ participatie (1 fte). Om hier in te kunnen voorzien zijn we als gemeente grotendeels afhankelijk van financiële bijdragen vanuit het Rijk of wij dienen bij gelijkblijvende ambitie te her prioriteren. Zie tevens risico 2.1

Participatie:

Om tot een gedragen Transitievisie Warmte te komen hebben de volgende communicatie en participatie momenten plaatsgevonden:

- I&O sessie met de raad op 18 maart 2021
    - Doel: Informeren, toetsen tussentijdse resultaten, vragen beantwoorden.
- 2 stuurgroep overleggen in april en juni met Poort6 en Stedin.
    - Doel: Informeren, toetsen resultaten, vragen beantwoorden.
        - Akkoord met resultaten

- 4 smalle werkgroepen in de maanden februari, maart en april met Poort6, Stedin, Waterschap Rivierenland en beleidsmedewerkers.
- 3 brede werkgroepen in april, mei en juni met Poort6, Stedin, Waterschap Rivierenland, Provincie Zuid-Holland, IKG, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, hp6, Energiecoöperatie de Knotwilg, HVC en beleidsmedewerkers.
    - Doel: Informeren, toetsen resultaten, informatie ophalen, vragen beantwoorden.
        - Akkoord met resultaten
- Twee informatieavonden Gorinchem aardgasvrij
    - Inwoners zijn door middel van berichten op de gemeentepagina van de stad Gorinchem en diverse social media kanalen uitgenodigd om deel te nemen aan de informatieavonden.
    - 1 februari +/ 90 deelnemers en 8 juni +/ 50 deelnemers.
    - Doel: Informeren, toetsen resultaten, informatie ophalen, vragen beantwoorden
        - Informatie voor uitgangspunten en uitvoeringsstrategie
- 3 dialoogtafels met een kleine groep inwoners in februari, maart en april.
    - Inwoners zijn tijdens de informatieavond Gorinchem aardgasvrij van 1 februari en door middel van een bericht op de gemeentepagina van de stad Gorinchem en diverse social media kanalen uitgenodigd om deel te nemen aan de dialoogtafels.
    - Gemiddeld +/- 13 deelnemers
    - Doel: Informeren, toetsen resultaten, informatie ophalen, kennis delen onderling, vragen beantwoorden
        - Uitgangspunten, aanvullen analyses, uitvoeringsagenda, meedenken over tweede informatieavond

In het vervolgtraject bij het opstellen van de gebiedsuitvoeringsplannen zal de participatie met inwoners en andere betrokkenen intensiveren. Aangezien elk gebied anders is, zal er per gebied een participatie- en communicatiestrategie worden opgesteld.

Communicatie:

De Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0 wordt gepubliceerd op de gemeentelijke website en er komt een persbericht.

Duurzaamheid:

De Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0 is een beleidsdocument waarin een beeld wordt geschetst hoe we in Gorinchem de komende decennia stapsgewijs de overstap maken van aardgas naar duurzame warmtealternatieven. Door de overstap van de fossiele brandstof aardgas naar duurzame warmtealternatieven dragen we bij aan het reduceren van de CO_2 uitstoot in Gorinchem.

Vervolgproces:

- Opzetten gemeentebrede communicatie en informatievoorziening over Gorinchem aardgasvrij voor inwoners en ondernemers.
- Verkennen mogelijkheden verdere uitrol warmtenet in de Gildenwijk.
- Mits er voldoende financiële middelen beschikbaar worden gesteld vanuit het Rijk, aan de slag gaan met het opstellen van gebiedsuitvoeringsplannen in de verkenningsgebieden op korte termijn.
- Over 2 à 3 jaar de Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0 herijken.

Bijlagen:

- Beleidsdocument Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0

Burgemeester en wethouders van Gorinchem,
de secretaris, de burgemeester,

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 31 augustus 2021
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

1. de Transitievisie Warmte Gorinchem 1.0 vast te stellen inclusief de aangewezen verkenningsgebieden op korte termijn.
2. uitvoering van de Transitievisie Warmte 1.0 afhankelijk te laten zijn van beschikbaar gestelde financiële middelen vanuit het Rijk.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 23 september 2021

Griffier, Voorzitter,